

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ (СТ. 286 КК УКРАЇНИ)

Кожен рік в Україні зростає кількість дорожньо-транспортних пригод (далі ДТП), тому що транспорт завжди був та залишається джерелом підвищеної небезпеки як для людей, так і для довкілля. Порухення правил безпеки дорожнього руху може спричинити тяжкі наслідки, в числі яких і смерть людини. У Кримінальному кодексі України (далі КК України) відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, передбачена у ст. 286. Варто додати, що диспозиція ст. 286 КК України має бланкетний характер. Отже, для встановлення ознак суспільно небезпечного діяння необхідно звертатися до інших нормативно-правових актів – Правил дорожнього руху (далі – ПДР) [1] та Закону України «Про дорожній рух» [2].

Щодо об'єкту кримінального правопорушення, то за ч. 1 ст. 286 КК України, основним безпосереднім об'єктом є безпека дорожнього руху або експлуатації транспорту, а додатковим безпосереднім об'єктом є здоров'я людини; у ч. 2 ст. 286 КК України передбачений такий додатковий обов'язковий безпосередній об'єкт як життя та здоров'я людини, та у ч. 3 ст. 286 КК України додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом є життя людей. Об'єктивна сторона складу злочину складається з: а) діяння у виді порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту; б) наслідків у виді середньої тяжкості тілесних ушкоджень, тяжких тілесних ушкоджень або смерті; в) причинного зв'язку між діянням та наслідками, що настали [3].

Предметом злочину «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами» є транспортні засоби, зазначені у примітці до ст. 286 КК України. Під транспортними засобами в цій статті та ст.ст. 287, 289 і 290 потрібно розуміти всі види автомобілів, трактори й інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби [3].

Суб'єкт кримінального правопорушення, склад якого передбачений у диспозиції ст. 286 КК України, спеціальний – ним є

фізична осудна особа (водій), якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років, яка керує транспортним засобом, незалежно від того, чи має вона право володіння чи користування цим транспортним засобом [4, с. 110]. Відповідно до ПДР, водій – це особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі. Проте, міжнародні стандарти дещо інакше визначають суб'єкта цього суспільно небезпечного діяння. Так, наприклад, згідно з Конвенцією ООН про дорожній рух від 8 листопада 1968 року, водієм є будь-яка особа, яка керує транспортним засобом, автомобілем тощо (у тому числі велосипедом) або веде дорогами худобу, стадо упряжних або в'ючних тварин [5].

Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, що розглядається, характеризується таким чином: а) до діяння у виді порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту особа ставиться умисно; б) по відношенню до наслідків у виді заподіяння шкоди життю або здоров'ю потерпілого – тільки необережно. Оскільки саме наслідки є криміноутворюючою ознакою цього кримінального правопорушення, а ставлення до них з боку винного може бути лише необережним, то в цілому кримінального правопорушення, склад якого передбачений у диспозиції ст. 286 КК України, визнається необережним.

Окремим різновидом порушення правил безпеки руху, який отримує самостійну кримінально-правову оцінку, є залишення особою, яка керує транспортним засобом, потерпілого внаслідок ДТП без допомоги. Якщо заподіяння шкоди потерпілому сталося внаслідок порушення водієм правил безпеки руху або експлуатації транспорту, і він залишив потерпілого без допомоги, покинувши місце вчинення кримінального правопорушення, таке діяння має кваліфікуватися за сукупністю кримінальних правопорушень, склади яких передбачені у диспозиціях ст. 286 та ст. 135 КК України [6, с. 144].

Також необхідно відмітити, що кримінальна відповідальність за ст. 286 КК України настає тільки в тих випадках, коли порушення правил безпеки руху або експлуатації транспортних засобів зумовило заподіяння суспільно-небезпечних наслідків, які прямо передбачені в диспозиції цієї норми. В інших випадках такі дії утворюють склад адміністративного правопорушення або належать

до сфери цивільно-правових відносин (у разі заподіяння матеріальної шкоди).

Для кваліфікації діяння за ст. 286 КК України не має значення місце порушення правил безпеки руху та експлуатації транспортних засобів, тож кримінальна відповідальність настає незалежно від того, де саме було порушено суб'єктом правила безпеки руху або експлуатації транспорту: на шляхах загального користування, у лісі, полі чи навіть на подвір'ї.

Отже, помилка при кваліфікації може викликати не тільки призначення неправильної міри покарання, а й багато інших негативних наслідків. Вивчення чинників, які впливають на кваліфікацію саме цього кримінального правопорушення, необхідне для проведення якісного досудового розслідування та подальшого судового розгляду.

Література

1. Про Правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовт. 2001 р. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>.

2. Про дорожній рух: Закон України від 30 чер. 1993 р. № 3353-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>.

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

4. Харь І.О. Суб'єкт злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту. *Юридична наука*. 2017. № 2. С. 99-124.

5. Про дорожній рух: Конвенція ООН від 08 лист. 1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_041#Text.

6. Данилевський А.О. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2 (63). С. 143-149.

УДК 343.346(043.2)

Дунаєвський С.С., студент,
Донецький державний університет управління,
м. Маріуполь, Україна
Науковий керівник: Калініна І.В., к.ю.н.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД

Забезпечення безпеки дорожнього руху на сьогодні залишається однією з найбільш гострих і актуальних проблем